

Ali naj šolsko inšpekcijo organiziramo po občinah

Mnenje, ki govori v korist okrajnih inšpekcij

Z novo komunalno ureditvijo je določeno, da bo šolska inšpekcija pri okrajnem ljudskem odboru. Toda že med razpravljanjem o novi ureditvi so prišla do izraza mnenja, da naj ostane šolska inšpekcija vsaj v bolj razvitih občinah. Taka mnenja slišimo tudi danes na skupščinah prosvetnih delavcev in beremo v dnevnem ter pogostejše v strokovnem tisku. Ponekod jih sprejemajo tudi v sklepe konferenc ali posvetovanj. Zahteve, da se šolska inšpekcija vrne občinam, redno spremljajo določene obrazložitve.

Navedli bomo nekaj razlogov, ki jih stalno ponavljajo tisti, ki poudarjajo prednosti vrnitve inšpekcije občinam. Predvsem izhajajo s stališča, da je danes inšpekcija daleč od šole in da ima to neizogibno za posledico slabši vpogled inšpekcije v delo in stanje v šoli. Navajajo, da inšpekcija nima možnosti, da bi pomagala učiteljem. Nadalje, inšpekcije bolj redko prihajajo v šole. Torej je manj kontrole nad delom učiteljev. Prej so imeli inšpektorji določene šole in učitelje, kar je omogočalo pogostejši stik in omogočalo inšpektorju, da je osebno spremljal izpopolnjevanje in napredovanje posameznih učiteljev. Ugotovitve in sugestije inšpekcije so se upoštevale bolj neposredno, inšpektorji pa so bili v ugod-

nejšem položaju, ko so lahko sami kontrolirali, kako so njihove predloge sprejeli in izvajali.

Ali vsi ti razlogi veljajo in ali so takega značaja, da bi morali izročiti šolsko inšpekcijo občinskim ljudskim odborom? Mislimo, da za nekatere razloge, o katerih smo govorili, ni mogoče iskati vzroka v dejstvu, da je inšpekcija na okraju. Prej jih je treba iskati v nezadostnem razumevanju vloge inšpekcije po eni strani in slabo organizirane inšpekcije na okraju po drugi strani, ne pa v okrajni inšpekciji v načelu.

V Bosni in Hercegovini je na primer samo nekaj okrajev, v katerih je v glavnem urejeno vprašanje šolske inšpekcije tako glede števila in kakovosti inšpektorjev, kakor tudi glede nastanitve inšpektorjev v središču okraja. Iz teh okrajev praviloma ne prihajajo zahteve za vrnitev inšpekcije v občine. Pri izvajanju nove organizacije niso ljudski odbori nekaterih okrajev niti do danes rešili vprašanja inšpekcije. V teh okrajih se torej ne moremo sklicevati na slabe izkušnje z okrajno inšpekcijo, če hočemo rešiti stvari načelno, ker v teh okrajih kratko povedano inšpekcija ni dobro organizirana.

me pedagoško prakso mnogo bolj široko in bolj raznovrstno. Skupna razpravljanja pri pripravah obhodov šol in sestanki po vrnitvi iz šol so se izkazali ne samo za izredno hvaležne oblike izmenjave izkušenj, temveč tudi kot ustrezna metoda kolektivnega in posameznega napredovanja tega kadra. Po tej poti se razen drugega nevsiljeno in spontano kontrolira, kako se tudi vsak posameznik pripravlja, kako in s kakšnim uspehom opravlja poverjene mu naloge, vse to pa nedvomno krepi tudi osebno odgovornost. Osamljen posameznik se lahko zanemari, posebno v manjših krajih, ne da bi to kdor koli daljše razdobje občutil. Gotovo je, da od takega inšpektorja nimata inšpekcija in šola nobene koristi. V novih razmerah pa se tisti, ki ne napredujejo, ne morejo dolgo vzdržati.

Dolžnost šolskega inšpektorja je zelo zapletena in posebno delikatna, ker se z učenjem in vzgajanjem ne samo ukvarja, temveč ju mora po dolžnosti tudi usmerjati. Inšpektor mora biti pravočasno informiran ne samo o novih strokovnih in pedagoških dosežkih, temveč tudi o novih momentih naših idejno političnih in kulturno umetniških gibanj, ker njemu taka vprašanja zastavljajo. Zato ni brezpomembno vprašanje, ali je mesto, v katerem živi ali sredina, v kateri se giblje, manj ali bolj politično dozorela.

Strokovna sestava učiteljskega kadra se je izboljšala

Ko gre za vprašanje, ali je inšpekcija danes bolj oddaljena ali bližja šolam, čeprav to po našem mnenju ni bistvenejše vprašanje, je jasno, da je inšpekcija srednjih šol bližja, inšpekcija osnovnih šol pa bolj oddaljena od šole. No, ali naj v tem iščemo in ugotavljamo vse vzroke pojavov nedisciplin učiteljev, slabšega strokovnega napredovanja učiteljev in podobno? Prepričani smo, da ne. Strokovna sestava učiteljskega kadra se stalno izboljšuje in že danes ni taka, kakršna je bila prva leta po vojni, ko se je čutila močnejša potreba po instruktivnem delovanju, naglašamo instruktivnem, in ko je bilo treba pogostejše zahajati v šolo. Konec koncev inšpekcija ne more in ne sme biti edini instrument strokovnega napredovanja učiteljev, še manj pa ji lahko postavljamo v naloge in odgovornost vprašanje discipline učiteljev, tako pojmovanje pa je blizu mnogim ljudem v občinah od nekaterih šefov odsekov za prosveto naprej.

Ne smemo pozabiti, da inšpektorji niso in ne morejo biti dovršeni in popolni strokovnjaki, temveč da se morajo tudi sami učiti iz teorije, posebno pa iz prakse. Če izhajamo s tega stališča, ki ga ni mogoče obiti, bi se inšpektor v občini z zaprtim in sorazmerno majhnim krogom šol in učiteljev znašel v položaju izoliranega delavca glede pedagoških virov in z omejenimi možnostmi za spremenitev izkušenj.

Kakšne prednosti ima taka šolska inšpekcija, kakršna je danes pri nas postavljena? Ljudska skupščina in izvršni svet Bosne in Hercegovine sta organizirala skupno komisijo, ki je proučila enoletne izkušnje komunalne ureditve v tej republiki. Razen z drugimi vprašanji se je komisija ukvarjala tudi z rezultati dela šolske inšpekcije. Komisija je prišla do sklepa, da se je zelo povečal ugled šolske inšpekcije po novi organizaciji. Obhodi šol se resneje pripravljajo, poročila, analize in predlogi inšpekcije so mnogo bolj kakovostni, realnejši in konkretniji. Če bi bila inšpekcija bolje organizirana in če bi bilo potrebno razumevanje vloge inšpekcije v posameznih občinah, bi bila uveljavitev šolske inšpekcije v okrajih še bolj izrazita. Komisija se je postavila na stališče, da je treba šolsko inšpekcijo še naprej obdržati v okrajnih ljudskih odborih.

Razlogi, ki govore v korist okrajne inšpekcije

Kaj pogojuje kakovostnejše delo inšpekcije, če je na okrajnem ljudskem odboru? Predvsem so namesto bolj ali manj osamljenih posameznikov ustvarjene večje skupine najbolj izkušenih prosvetnih delavcev. Delo v skupini nudi mnogo več pogojev za teoretično napredovanje vsakemu inšpektorju, omogoča mu, da zaja-

Nedvomno je eden izmed pogojev današnjega kvalitetnejšega dela šolske inšpekcije tudi to, da so inšpektorji na okrajnih prostih administrativnih poslov, s katerimi so bili prej preveč obremenjeni. Nadalje, inšpektorji so se prej zelo pogosto ukvarjali tudi s posli izven šolstva in prosvete, to pa na škodo svojih osnovnih nalog. Mnenja sem, da v današnjih občinah inšpektorjem to ne bi moglo biti prihranjeno glede na obseg poslov v občinah in na sestavo njihovih strokovnih kadrov.

Nimamo še zakona o šolski inšpekciji, ki bi določil naloge inšpekcije in reguliral dolžnosti in pravice inšpektorjev. Verjetno je, da bo sprejem tega zakona, ki ga pripravljajo in po katerem čutimo veliko potrebo, prispeval k jasnejši ugotovitvi teh vprašanj, in k bolj določnejši ugotovitvi mesta in položaja šolske inšpekcije. Pri današnjem stanju in praksi pa bi kljub obstoju republiške in okrajne inšpekcije šol, med katerima še niso izdiferencirani odnosi, z uvedbo občinske inšpekcije šol ne napravili ničesar koristnega, napravili bi le organizacijsko zmešnjavo. Mnenja smo, da je z novo komunalno ureditvijo šolska inšpekcija dobro postavljena in če jo dobro organiziramo ter ne zahtevamo od nje tistega, kar ji funkcionalno ne pritiče, sem prepričan, da bo čedalje manj zahtev, da bi šolsko inšpekcijo izročili občinam.

Mitar Papić